

HRVATSKA RIJEČ

Predplatna ciena: na godinu K 12. — Za pò godine K 6. — Za Šibenik na godinu donañanjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12 suviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utaziivo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi, priobćena pisma i zahvalne tiskaju se po 30 para peti redak ili po pogodbi. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Na razkršću.

Po pisanju raznih novina, osobito „Riečkog Novog Lista“ i „Pokreta“ s jedne strane, a onda „Hrvatske“ i „Narodne Obrane“ s druge, izgleda, da smo došli do razkršća, gdje se ima odlučiti, kuda je krenuti u našoj domaćoj politici. Hajka, koja se je podigla proti onim Srbima, koji su u koalicii, i proti onim s njima kompromitiranim, izgleda da je ove navela da prepuste političko djelovanje življima manje kompromitiranim. Ovi su, kako gornji listovi pišu, to djelovanje već i preuzeli, ne bi li došli do kakvog uspjeha. Da se bistrije izrazimo, izgleda da su naprednjaci i samostalni prepustili akciju djelovanja ljudim stranke prava i samostalnoj skupini Nikolićevoj, ne bi li odnošaji u Banovini krenuli ustavnim putem. Prema ovomu već se čita, da bi ugarska vlada bila započela nove pregovore o izmirenju sa Hrvatima. S druge strane ova pregovaranja se oprovrgavaju.

Koliko je dakle u svemu tomu istine, mi ne možemo znati, a što možemo vjerovati jest, da su Hrvati pripravniji jedan drugomu prepustiti polje rada, jer to su izričito pisali i potvrdili zanimani listovi.

Na taj način naprednjaci i samostalni su se odzvali porukam, koje su u zadnje doba na njih bile upravljene sa strane jednog diela pravaša, ali možebit da su na njih više nego poruke uplivali zadnji događaji, biva neprestano i rek bi bezuzročno zatvaranje Srba, a onda možda više od toga protegnute suverenstva na Bosnu i Hercegovinu. Poruke one pozivale su se uprav na ove čine, računajući da će Hrvatima bit lakši posao, ako budu posve slobodni od prigovora neloyalnosti i po tom da će se u Banovini povratiti ustavni odnošaji.

Hoće li se pak ti odnošaji radi tog ustegnuća povratiti, hoće li življi „nekompromitirani“ moći uzpostaviti što se nadaju, to je drugo pitanje, na koje se može odgovoriti jedino ako se dobro uoči naš narodni položaj.

Nema dvojbe da smo pripojenju Bosne monarhiji i proglašom samostalaca došli na razkršće, gdje nam se jasno poručuje, da moramo u činjenicam računati. Tko nije za današnje granice monarhije, tko sanja na sveze preko granice, taj je veleizdajnik, taj svršava u tamiću. Ovo je nauka, koju nam se hoće dati, i može bit da se najviše s toga i zatvaraju svi oni, na koje se misli, da bi mogli i sanjati na sveze preko granice. Što Talijani i jedan dio Niemaca te sveze u istinu podržavaju, za to uikoga ne boli glava, ali da bi mi na jugu takovih sveza mogli imati, to se ne smije dopustiti, barem sada, kad je pripojena Bosna i Hercegovina. Tako se računa na najvišem mjestu.

Ovo je nauka, s kojom se treba sprijateljiti. A ovo znači, da kod nas drugog političkog programa ne može biti od onoga, koji traži, da sve ove zemlje sačine jedno državno tielo.

Razkršće je ovo, na koje su došli već odavna svi Hrvati stranke prava, a sada eto valja da su došli i naprednjaci i samostalci. Nu sada tek dolazi prava muka. Jer lasno je ovu nauku usvojiti. Skupina, kao što je Banovina, Dalmacija, Istra, Međumurje, Bosna, Hercegovina sa slavenskim zemljim broje do sedam miliona stanovnika. Tu ima i naroda te zemlje i rieka i mora da je ljepše i bogatije zemlje teško naći. Tu samostalno političko tielo značilo bi državu, s kojom bi diela Europa i svijet mogao računati. To bi bila država, za koju bi svaki njezin stanovnik učinio sve, što koju za domovinu liepu, bogatu, veliku, prosvjetlenu, slobodnu učiniti može. Tu prieti se tamićom veleizdajnicima ne bi imalo smisla, jer ih ne bi bilo, a ako bi koji nesretnjak ipak ostajao, našao bi plaću u preziru cielog naroda.

Očito je prema ovomu, da bi svi stanovnici naših zemalja usvojili onu nauku, koju nam se hoće da dade, kad bi se u istinu išlo za tim, da ove zemlje postanu hrvatsko kraljevstvo pod željom zakonitog vladara. Ali mi mislimo, da se za tim ne ide. Razkršće, na koje smo došli, na kojem se hoće sa stanovite strane da smo, na kojem se posve drugoga. Sa strane Magjara uči nešto je posve drugoga. Sa strane Magjara uči nas se, da se moramo pokoriti magjar. državnoj

misli, ili da smo smatrani veleizdajnicima. Sa strane Austrije poručuje nam se isto, t. j. ili se pokoriti austrijanskoj državnoj misli ili smo veleizdajnici.

A da je ovako, ne treba mnogo mudrovati. Ono, što se čini u Banovini, pa i u Dalmaciji, očito nam pokaziva što se hoće i za čim se ide. Dualizam magjarski i njemački smatra se netaknivim, nepromjenjivim, vječnim. Mi Hrvati ne bi imali nego služiti mu. Služit mu ima i pripojenje Bosne i Hercegovine.

S ovog stanovišta malo nam može pomoći sustegnuće samostalaca i naprednjaka i dogovaranja elemenata manje kompromitiranih — ako tih dogovaranja u obće ima — sa vlastodržcima u Budimpešti ili Beču, jer se zna za čim oni idu i što oni imaju čuvati i proširivati.

U obće kod nas kao da vlada neko načelo, da ne možemo ništa nego kolebati između želja i volja tih vlastodržaca. Utičemo se njihovoj pomoći da izbjegnemo njihovu volju, a to je očita nesmisao. Jer kako će nam oni pomoći, ako ne slušamo što oni hoće ili ako želimo njihovoj volji izbjěći?

Nami se čini, da bi jednom već to kolebanje imalo prestati. Došli smo na razkršće i tu imademo ostati, dok ne odlučimo kamo ćemo se uputiti.

A odluka je laka. Ne treba nego nam se uputiti svojim putem, koji nas vodi iz prevlasti Magjara i Niemaca prema svojoj narodnoj samoodluci. Za počti tim putem ne pomazu pregovaranja sa vlastodržcima, nego nam ista mogu škoditi, u koliko ta pregovaranja razdvajaju naše redove. Dakle ne ostaje nam nego se osloniti na svoje sile i na našu složnu radnju. Kad se na same sebe oslonimo, kad sami i svi složno uzradimo, onda postajemo moć, s kojom treba da i vlastodržci računaju.

Pitanje je samo kako da dodjemo do složne radnje, do međusobnog sporazuma. A ovo nije takodjer teško riešiti.

Držimo, da se svi rivati ovog riešenja bilo potaklo pitanje o narodnom vieću. Ali kao da je pri tomu i ostalo, jer kao da se ne uhvamo poduzeti što trajna i odlučna.

Medjusobno se natežemo i svi govorimo, da radimo za domovinu i za narod, a međutim sve se čini bez nas i preko nas i proti nami. Odlučimo se jednom i počimo i mi raditi sami za se, bez drugoga preko drugoga i proti drugomu.

Kako bi i što bi imali poduzeti za doći do toga, mislimo da nije teško. Jednom kad se već počelo, treba dokrajčiti. Mnogo govoriti po novinama držimo da ne treba, jer tim se samo više razdvajamo. Za doći do utanačenja sporazumne, hrvatske složne akcije, dosta bi bilo, da se svaka stranka za se sporazumije i onda da svaka odašlje svog pouzdanika na sastanak, koji bi po tom bio sastanak od veoma malo ljudi. Ovi bi onda i lasno došli do sporazuma.

Od nauke, koja se Hrvatima hoće da dade, treba da crpimo svu moguću korist.

Hrvatski delegati u Pešti.

Peštanski je sabor otvoren, dojućeg tjedna imala bi početi prorarućumska razprava. Iz Pešte javljaju, da će i hrvatski delegati skupa s magjarskom opozicijom i s narodnostima povesti obstrukciju proti prorarućuju, te će Wekerle biti prisiljen da zatraži četirmjesečni indennitet.

U jednoj sjednici sabora del. dr. Pinterović interpelirao je ministra domobranstva glede naredbe domobranskog zapovjedništva, da se imena gradova u Hrvatskoj i Slavoniji imaju označivati uz hrvatski još magjarskim i njemačkim nazivljem. Nakon sjednice u obrđzavanoj konferenciji ministar domobranstva izjavio je Pinteroviću i Šurminu, da on priznaje pravo, da je Hrvatska jedina kompetentna glede naziva mjesta u Hrvatskoj, pak nitko ne dira u to pravo. Upišom se naredbom ne dira u ovo pravo, nego je izdana ih za razumievanje hrvatskih mjesta, jer nitko još ne zna za te nazive, dok se to pitanje konačno ne uredi. Ovu da je naredbu u glavnom odobrio sam barun Pavao Rauch. Ministar je još na-

dodao, da će zatražit od zapovjedništva dotičnu naredbu, pa ako što bude proti hrvatskom pravu, to će se popraviti.

U istoj sjednici Šurmin interpelirao je ministra trgovine o inihiranjim brzojavka i o preteriranju i o progionima činovnika kod pošte i brzojava u Hrvatskoj.

Imunitetni je odbor peštanskog sabora viećao o izručenju nekih Hrvat. delegata sudu. Hrvatski delegati tražili su, da mogu govoriti hrvatski, ali pošto im je to bilo uzkručeno, izašli su iz dvorane. Odbor je potom zaključio, da se samo neki hrvatski zastupnici imaju izručiti.

Kriza u Austriji.

Konferencija kod baruna Bienenrtha potrajala je dosta dugo, te ju je zaključio Bienenrth sa jednim govorom u kome je htio da konstatira, kako je sada nemoguće sastaviti kakovo koaliciono ministarstvo. K ovome je nadodao, da bi bilo važno ustanoviti javno, kako je u mnogim tačkama postignut među strankama sporazum.

Provizoran bi se značaj činovničkog ministarstva očitovao time, što bi se na čelo pojedinih ministarstva postavili stariji odjelni predstojnici ministarstva.

Barun Bienenrth konferirajući sa strankama molio, da se starom vladaru u jubilarnoj godini ne pribavljaju razočaranja.

Neuspjeh konferencije nastao je usljed posredovnog predloga predsjednika Weisskirchnera. U svim je tačkama postignut sporazum samo ne glede postupka pri uredjenju jezičnog pitanja u Českoj.

U zaključnom govoru izrazio je Bienenrth duboko trunat, sažaljenje, što konferencija nije donijela uspjeha, ali se ipak nada da će biti moguće postaviti koaliciono ministarstvo.

Činovničko ministarstvo ostat će tek nekoliko tjedana. Zadnji rok jest Božić ili svršetak novogodišnjih parlamentarnih blagdana. Barun Bienenrth primljen je u Schönbrunn od kralja u audienciju, koja je potrajala više od jednog sata. Kralj je odobrio predloge glede obrazavanja novog ministarstva.

Vodstvo pojedinih ministarstva povjerenje je dakle po činu najstarijim odsječnim predstojnicima. Službena objava uslijedila je prekjučer.

Na što su spali . . .

Šibenik, 17. studenoga.

Pred svaki izbor znalo je do sada ono klupko nezadovoljnika, što se savilo oko zbačene familije ljajičića, larmati i galamiti, da je s njima većina. „Sve je naše“, to je bilo geslo, pod kojim su ti nezadovoljnici zalazili na izborni megdan. Da to geslo podkrijepe, oni su nastojali, da na sve moguće načine zavadjaju puk, a najpodesniji učinio im se je način ocnrijavanja, vriedjanja i psovanja svakog onoga, koji je nastojao i uspio da Šibenik oslobodi od njihova zulumata.

Podjereni osvetom i željom, strastvenom rajom, da se dočepaju opet vlasti, najskoli obćine, oni su u Šibeniku zaintačili takovu vrst borbe, kakove nije bilo opaziti nigdje u našim krajevima. Ta njihova borba nosila je na sebi sva obilježja njihove naravi, njihove prošlosti. U toj borbi nije ih vodio ni razum, ni volja, da izvojshte što dobro. Vodila ih slepa mržnja i pusta ambicija.

U tome su se posvema razkrinkali. Tako su se glupo u svojoj nedostojnoj borbi podnijeli, da je i najtipiji uvidio koja im je svrha. Počelo ih odmah odbjegavati sve, što u sebi čutilo i čuti iskru ljudskog ponosa.

To ih je upeklo, pa su onda još divljim biesom nastavili ocnrijavanjem, vriedjanjem i psovanjem, ne videći u svom sleplju ista drugo, što bi ih moglo spasiti od očite propasti. Ali je propast na njih zjala i vukla ih u svoje ždrielo snagom neodoljivom, tako da su dandanasi u njeznoj vlasti. Oni čute na sebi svu težinu užasne dubine, u koju su prispjeli, ali jer se u njima nije još utazišla zloba i mržnja, oni hoće da snagom te zlobe i mržnje vode dalje

rat proti svetlu i poštenju, proti razumu i rodoljublju, računajući samo na društveni talog, do kojega su se i sami spustili, na elemente, koji u zlobi i u mržnji nalaze razlog svome obstanku.

Što je u svemu tome najjadnije jest to, da su sebi na čelo postavili čovjeka, koji bi htio prolaziti pod firmom naobražene i poštene osobe. Ali baš za to, što se on nesmotreno, da ne rećemo glupo, prihvatilo tog zadatka, pokazao je, da je daleko od svojstava, koja bi mu se inače bila morala pripisati barem po uloženom dugom vremenu na visokim naučima. Pokazao je, da na tim naučima nije prisvojio ništa, što čovjeka uzdiže na plemenite podvige, ništa što u čovjeku ukrepkuje častno samoljublje, volju i zanos za istinski rad na korist zavičaja i društva. Što više, pokazao je, da je prisvojio samo ono, što će mu na domaćem tlu biti uvijek tudje i zazorno, ono što domaćem mu Šibeniku nije od potrebe t. j. smušenost i lienos.

Eto, takova je rukovet onih, koji su u Šibeniku zadojeli samim nezadovoljstvom i prkosom, prolazili kao oporba proti pravim i čestitim Hrvatima, osvjedočenim pravašima i to najprije kao narodnjaci, onda kao pristae hrvatske stranke, pak kao kremenjaci, a onda kao naprednjaci, da se najzad pretvore u demokrate, u pučku stranku, nad koju zabije cimer, da je to najveća i najjača stranka u Šibeniku, u Splitu, u cijeloj Dalmaciji.

Da se održe u prkosnoj borbi prihvaćali su svaku nedičnu prigodu, svojitali su sve i svakoga, osobito neprijatelje hrvatskog imena i njima se podlo ulagivali, a doživali u pomoć sve najrazrožnije elemente. Sve im je dobro dolazilo.

Što, sav taj napor, sva ta umjetna zgrada srušila se na navale svjestnog i poštenog hrvatskog pučanstva, koje je uznoseno pravaškim duhom odbilo te nezadovoljnike sa svakog izbornog megdana, zadavši im svaki put težki, udnesni udarac.

Onesviećenje od tih udaraca oni su još više izgubili busulu, pa sad još bolje vidimo, na što su ti očajnici spali. Dosta je čitati, što u zadnje doba poslie trećeg izbornog udarca pišu. To je pravo očajničko pisanje, pisanje izgubljenika, koji već ne vide pred sobom ništa, nego lete, lete kao neobuzdan konj, da se sunovrate savim u dubinu propasti.

Mi ih gledamo u toj biesnoj trki, mi zovemo one, koji još mogu što čuti, da se te trke ostave; i za krenu s puta propasti i da pristupe među braću, gdje će naći i mira i zadovoljstva, a najpače poštenja, ljubavi i rada. Tko nije podpuno zaslepljen, zaveden i otrovan može još izbjěći propasti i doći na pošteno hrvatsko srce svoje braće, na srce, koje prašta i ljubi svakoga, koji odbjegne zlo, kad ga uvidi.

A danas već u Šieniku može svak da uvidi na što su spali stari gradjani i nezadovoljnici. Je li vriedno pomagati im, pa skupa s njima stradati? Nitko pametan ne će na to privoljeti.

Spali su duboko . . .

Političke viesti.

Saziv zastupničke kuće. Parlamentarni krugovi tvrde, da je ovomu zasjedanju zastupničke kuće glavni cilj riešenje zakona o aneksiji, koji će se odmah u prvj sjednici prikazati. Zakon mora biti odobren još prije od 2. prosinca. Poslie odobrenja zakona za stalno će se odgoditi car. viećer, jer vlada, kako je izjavio sam ministar Bienenrth, ne želi, da se vodi razprava o obćem položaju, koji se smatra ozbiljnim. Predsjednik Weisskirchner izjavio se, da će teško zastupnička kuća biti sazvana prije 25. ovoga radi ministarske krize.

Bosna i „zemlje ugarske krune“. Deputacija gradskog zastupstva grada Sarajeva i naprednih muslimana vratila se je na povratku iz Beča u Peštu. Magjari su ih liepo primili, kao svoje buduće sudradjane. Načelnik Sarajeva Essad eff. Kulović pozdravio je magjarskog ministra predsjednika dra. Wekerla na turskom (!!) jeziku.

Odgovarajući na pozdrav, izjavio je magjarskim jezikom ministar predsjednik dr. Wekerle, da se izvanredno veseli, što se je deputacija vieća glavnoga grada Bosne i Hercegovine uputila i do njega. Obćaje, da će ugarska vlada raditi izvazda na probit Bosne i Hercegovine. Ugarska ne ide zatim, da steče u Bosni koju probit ili koji dobitak. „Mi hoćemo zajednički rad, pa izjavljujem čvrstu nadu, da će vaša domovina doći dorskora u sklop zemalja sv. krune ugarske.“ Eto zašto se je anektirala Bosna!!

Stanovište Rusije prema aneksiji Bosne i Hercegovine razabire se najbolje iz jedne izjave grofa U. Bobrinskoga. On je prijatelj ruskioga cara Nikole, pak se njegova izjava ne kosi jamačno s nazorima službenih krugova o tom pitanju. Grof Bobrinski je izmedju ostaloga rekao: Rusija ne može, a da ne dade pravilu za aneksiju, pošto je diplomatski u tom pitanju svezana. Rusija sada radi na tom, da se održi konferencija signatarnih velevlasti, pak da se tamo to pitanje razpravi. Saziv pako konferencije odvodi od toga, prihvate li velevlasti ruski program.

Protiv aneksije Bosne. Zastupnici srb.-muslimanske opozicije u Bosni polaze iz Carigrada u London i u Petrograd. Ova grupa privravlja memorandum na velevlasti, u kojem se prosvjeduje protiv aneksije Bosne.

Politička trgovina u Ugarskoj. Današnja situacija u Ugarskoj čini se vrlo zgodnom za sklapanje raznih političkih špekulacija. Većina od ovih trgovačkih poslova su u ministarskim sobama, samo neka izbiju na površinu. Danas su u Ugarskoj gospodari situacije, pravi vlastodržci — veleposjednici. Politički su organizovani u ustavnoj stranci, ali imadu svojih uplinskih kompanija i u ostalim koalicionim strankama. Ovi su zatražili, da im se još plati, nagradi njihova privola za Andrašijevu izbornu reformu, koja će im i onako osigurati daljnje gospodstvo. I dobili su još 100 milijuna! Ministar poljodjelstva Daranyi predložio je, da se ovaj ljepi dar izplati veleposjednicima po 10 milijuna godišnje, da se se laglje može provesti parcelacija. Prema tome bit će veleposjedi silno preplaćeni, ciena će zemljišta jako porasti — korist će dakle izvući samo veleposjednici, dok će seljak, ako bi htio doći do zemlje morati da se kupio plati svaki pedlja. A napokon ne će veleposjednici ni malo štetoavati u svojim političkim pravima. Klerikali, pučka stranka, dakako mora biti također dobro naplaćena. Njima je obećano, da će im se urediti svećenička kongrua, za koju će biti određeno 16 milijuna godišnje više. Poslije toga dali su klerikalci svoj plaćet izbornoj reformi. A šta je sa radikalnom Košutovom strankom? Nitko nije mogao bolje razkrinkati svu varku njihovog državopravnog radikalizma, kao oni sami. Magjarsko plemstvo, videći, kako raste Košutova popularnost, zaposjelo je ovu stranku i onda je potjeralo u nepomirljivi radikalizam. U odlučnom pak času, prvi su trubili na uzmak, da se spasi što tko može t. j. nadmoć plemstva, politička i gospodarska privilegija. A na bojištu ostaviše čast, koja je danas očito u Ugarskoj „uzorak bez vriednosti“, kako zgodno primjećuje dopisnik „Časa“.

Bienertovske propozicije. Bienert je predložio českim i njemačkim strankama sporazum sa sljedećim točkama: 1. Uvesti će se stalna komisija za rješene svih visedih pitanja jedne i druge narodnosti. 2. Dok se sporazum ne postigne ili ugovaranja ne prekinu, ima se mirovati. 3. Garancije za djelatnost u českom saboru. — Te propozicije nisu ni Niemci ni Česi popirmili.

Križa u Austriji — pooštrena. Parlamentarno ministarstvo u Austriji nije još sastavljeno. Misija baruna Bienert, da sastavi koalicioni kabinet podpunno se je izjalovila. Potteškoće ovoga puta ne dolaze sa strane kršćanskih-socijala, da li sa strane Čeha i Niemaca. Barun Bienert je Česima proponirao ministarstvo sastojeće iz 15 članova. Od tih 15 članova, 10 njih se je imalo rekrutirati iz njemačkih stranaka, a samo pet iz slavenskih, i to 3 Čeha i 2 Poljaka, a nijedan od Jugoslavena. Osim toga bi se Česima oduzela listina ministarstva trgovine, nadomjestivši je onom ministarstva privrede. Barun Bienert je predao Česima i Niemcima pismeno svoje predloge, koji se sastoje u tome, da se 1. ustanovi permanentna komisija za česko-njemački sporazum; 2. da se do konačnog rezultata viećanja te komisije i rješanja sporova utanači primirje, pa da se Niemci ne protivie provedbi Stremeyer-ovih odredaba kod českih sudova, a Česima da za sada napuste svoje zahtjeve za česko unutarnje uređivanje; 3. da se pruže garancije za normalni rad českokoga sabora. Toli Česii, koli Niemci odklonili su ove propozicije baruna Bienert, nakon što su o tom predmetu održali posebna viećanja. Baruna Bienert nije međutim ostavio optimizam, sazavao u ministarstvu unutarnjih posala skupnu konferenciju pročelnika

Čeha i Niemaca, na kojoj da se konačno o ovim predlozima odluči. Međutim dolaze i poteškoće osobne naravi. Mnoge stranke i narodnosti traže stanovite stolice i te su težnje posve protivne, pak je teško naći i u osobnom pogledu rješene krize. Kad ova skupna konferencija ne bi polučila uspjeha, to ne preostaje drugo, nego sastav činovičkog ministarstva. Poljaci su zaključili, da će postupati složno sa Česima.

Novi austrijski kabinet. Bienert je na 14. o. mj. u 11 sati pošao kralju, izvijestio ga o položaju i predložio mu činovičko ministarstvo. Kralj je predloge odobrio. Novo ministarstvo je sastavljeno: Prosvjeta sek. šef Pop (Čeh), trgovina sek. šef Rössler (Niemac), željeznice sek. šef Forster (Niemac), financije sek. šef Jorkas Koch (Poljak), pravosuđe Halsknecht (Niemac), radnje Berger (Niemac). Tri narodnostna ministra biti će uzeta iz krugova parlamentaraca. Niemci su odabrali Schreiner, Česi Začka.

Porta opominje Srbiju. Porta je poslala Srbiji i Crnoj Gori note u kojima ih upozoruje, da umnožavanje njihovih četa na granici uznemiruje tursko pučanstvo, pa ih poziva da prestanu sa koncentracijom četa na granici.

Njemački car i opet — govori. Lekcija, koju je Vilim II. nedavno dobio u njemačkom parlamentu, do sada kako se čini, nije pomogla. Javili smo, kako se car na veselje i sreću svojih podanika bacio na zrakoplovstvo. Tom zgodom okitio je grofa Zepellina s redom crnoga orla i nazvao ga je „najvećim Niemcem 20. stoljeća“. Čast i poštenje grofu Zepellinu, no ipak je malo čudno, da njemački car ne očekuje u devedeset i dvie godine, koje još od 20. stoljeća preostaju, većega čovjeka njemačkog naroda od grofa Zepellina. Možda mu se njegov „njemački narod“ toliko zamjerio s debatom o njegovom interviewu, da mu se sada tim hoće — osvetiti? Čini se, da će Billow ipak morati — otići.

Njemačka hoće okupirati nizozemske luke. Nizozemski političari biesne na cara Vilima poradi interviewa objelodanjenog u „Daily Telegraphu“. Sada objelodanjeno nizozemski list „Vaterland“ iz pera jednog starog nizozemskog diplomata vrlo zanimljiva otkriva. U tom se listu kaže: „U predvečerje burskoga rata upravlja je kraljica Vilhelmina na cara Vilima list, u kojem ga moli, da intervenira u korist Bura. Želja je kraljičina ostala neizpunjena. No protuustavno dopisivanje, s kojim je kraljica započela, nastavi car Vilim za vrijeme rusko-japanskoga rata. Car Vilim je u vlastoručnom se pismu zaprietio kraljici Vilhelmini, da će okupirati nizozemske luke, ako Nizozemska s mjesta ne uredi obranu svojih luka protiv Englezke. Na to da je tadanji ministar predsjednik Kuiper bez znanja i pitanja generalnih država naredio neke lučke popravke. Posljedni put cara Vilima u Amsterdam i posjet kod kraljice, značilo je carevu zahvalu, što se ispunila njegova želja.

Odreknueće bugarskog kralja. Iz Sofije dolaze vesti, da se u Bugarskoj opaža veliko nezadovoljstvo usljed toga, što je knez poglavito kraljevstvo bez da je za to pitao narod, t. j. sabor. Kralj Ferdinand da će radi toga možda naskoro sa prestolja odstupati.

Turski parlament. Pošto je prošao ramazan i bajram, izbori za turski parlament svagdje dobro napreduju. Da se parlament sastane, kako je prije bilo određeno, 1. novembra (po starom, 13. po novom koleduaru), absolutno je nemoguće. No gotovo je sigurno, da će se sastati 1. odnosno 13. prosinca.

Iz hrvatskih zemalja.

Jemeršić i Novak, zastupnici naroda, koji su od časa razkola u Starčevićovoj čistoj stranci stajali postrance (nisu se bili priključili niti Franku, niti Dr. Mile Starčeviću) sada su opet pristali uz Franka. „Hrvatska Sloboda“, list Dra. Mile Starčevića i njegovih sljedbenika, tim povodom priobćuje, kako je Jemeršić u jednom župnom domu pred više svećenika najoštrije odsudjivao Franka i okrstio ga zlovtvornom u stranci, a sada evo ga opet uz njega. Jemeršić je to učinio, veli „Hrvatska Sloboda“, samo za to, jer je njegov izborni kotar (virovitički) u rukama frankovaca, a kako je on slavohlepan, to je za volju toga mandata pristao opet uz Franka. Razumnom čovjeku upravo se gnjuša kad gleda, što to neka gospoda u Hrvatskoj sve ne rade.

David Starčević bolestan. Iz Jastrebarskog dolazi viest, da je tamošnji odvjetnik i poznati hrvatski političar David Starčević teško obolio. Bolestnika je posjetio njegov brat Dr. Mile Starčević.

Poljski novinar u Zagrebu. U Zagrebu boravi dopisnik uglednog poljskog lista „Glas Varšavski“, Jan Uršin Zamarajev, koji je došao,

da se točno informira o ondašnjem stanju, jer je viest o štrajku gladu dopirala i u Rusiju. Kad je čuo, što se sve zbiva u nas, rekao je, da je Pleve u Rusiji postupao bolje. On je bio barem iskren absolutista, te se nije skrivao za ustavne naredbe.

Opet na vidiku generalni štrajk na Rieci. Zidari na Rieci stupili su u štrajk, jer je upušten zidarski radnik Golbini s razloga, što nije prijavio obdržavanu skupštinu. Radnici traže njegovo oslobođenje ili će inače stupiti u generalni štrajk.

Tiskovne prilike u Bosni i Hercegovini. „Obzoru“ brzojavljaju iz Sarajeva: Dopisnici „Daily Telegrapha“ i „Matina“, koji su se htjeli odveći stalno nastaniti, prognani su iz Bosne. U obće se opaža nakon aneksije još mnogo stroži postupak spram štampe, nego li prije. Vjesti, koje donose bečke i peštanske novine u ovdješnjim se listovima pliene. Čitamo u zadnjem broju službenog „Sarajevskog Lista“: Zemaljska vlada za Bosnu i Hercegovinu oduzela je listu „Bič“ (prije „Kladivo“, a prvobitno „Slobodna Rieč“), što u Zagrebu izlazi, poštanski debit za Bosnu i Hercegovinu i zadržala razprostiranje toga lista u ovijem zemljama. Zemaljska vlada za Bosnu i Hercegovinu oduzela je periodičnom tiskopisu, što u Pittsburgu PA pod naslovom „Amerikanski Srbobran“ izlazi, poštanski debit za Bosnu i Hercegovinu.

Akcija bosanske vlade proti sušici. U krilu bosanske vlade izraduje se osnova, u kojoj su uvedene najshodnije mjere za suzbijanje sušice, koja po Bosni i Hercegovini toliko hara. Ta će se osnova doskora predložiti posebnog ankeiti, koja će se sazvati pod konac ovog mjeseca.

Pokrajinske vesti.

Hrvatski Sokol u Zadru sazavao je izvanrednu glavnu skupštinu za nedjelju dne 22. studenoga 5 i pol sati po podne u društvenim prostorijama. Na dnevnom je redu: izbor trojice članova uprave; gradnja sokolske dvorane. Ovo zadnje pitanje od najveće je važnosti za Hrvate u Zadru, koji nemaju zgodne velike dvorane za kazališne predstave, pučke plesove, itd., a to im je absolutno nužno.

Za promet stranaca u Dalmaciji. Ovaj put običajni posjet stranaca u Dalmaciji sasvim je spao. Eto u Dubrovniku niti jednog stranca nema, svi hoteli su prazni, dočim drugih godina u ovo doba vrvio je grad strancima. Uzrok su ovome kojekakve glasine, koje se po svietu šire, ko da je tobože u Dalmaciji revolucija. Da se stane ovome na put Dubrovačka trgovačka komora obratila se obrazloženim podneskom c. k. ministarstvu trgovine i društvu za promicanje interesa Dalmacije u Beču naznačivši, da su ove glasine prosta izmišljotina, valjda najviše od onih mjesta, koja hoće da konkuriraju Dubrovniku i u obće Dalmaciji, a k tomu da je i klima sasvim povoljna. Stoga je zamolila koli ministarstvo, toli rečeno društvu, da kroz novine ovo objelodani radi umirenja putujuće publike.

Riešen. Ovih dana vodila se je pred splitskom porotom razprava proti Fra Petru Gnjeću, župniku Slivna, obtuženu da je sudjelovao u jednom čedomorstvu. Demokrati su preko „Slobode“ i „Pokreta“ bili diji veliku galamu proti fratarskom stališu, a to na temelju same sumnje. Kako nam iz Splitske javljaju, pravoricom porote Fra. Petar Gnječ bio je jednoglasno riešen, a demokrati su ostali pokunjeni.

Božo Gojsović umro. U Johnstovnu u Americi umro je 20. prošlog mjeseca Božo Gojsović, posjednik i vlastnik banke. Pokojni Gojsović rodom iz Slunja, a po zanimanju bio je postolar, pa je godine 1890, otišao u Ameriku, gdje je stekao imetka oo 100 hiljada dolara. Za vrijeme prošlogodišnje novčane krize, a kako mu je posao vrlo razgranjen, zapao je i on u nepilike i pao pod stečaj. Kad je nedavno imao odgovarati pred sudom, udarila ga kap prigodom preslušavanja pred samim sudom.

Književnost i umjetnost.

Vlaho Bukovac, naš poznati umjetnik i profesor na akademiji umjetnosti u Pragu, stigao je u Dubrovnik, pa u Split, da pregleda prvu dalmatinsku umjetničku izložbu.

Knjige „Matice Hrvatske“ za godinu 1908. gotove su, te se već uručuju i razasliju. Godišnja članarina iznaša 6 K, za sva izdanja.

Hrvati i Hrvatice!

pomozite žrtve Rauchove tiranije!

Iz grada i okolice.

Za družbu sv. Ćirila i Metoda za Istru primila je mjestna podružnica od gosp. Nikole Vežića iz Driša K 6 sakupljenih u prijateljskom društvu.

Svega K 6.—
Zadnji izkaz K 577-67
Ukupno K 583.67

Napried za našu Istru!

Splitska „Sloboda“ i Dr. Tresić. List demokrata „Sloboda“ javlja, kako njezinioj stranci nije poznato, da bi Dr. Tresić radio bio u Beču da postane šefom informations-pres-bureaua. Prema toj izjavi dakle uprava demokratske stranke od vjesti iznešene u našem listu pere ruke, jer da ona za nju ne zna. Uprava kao uprava ili stranka kao stranka valjda i ne zna, ta ni uprava ni stranka nisu osobe sa sjetilima. Ni ne šalimo se. One za to i ne smiju znati, jer kako bi onda demokrati mogli glasovati za Tresića?

Ali ipak „Sloboda“ će biti ljubezna da nam javi i je li i članovi uprave, kao osobe, za to ne znadu; ili ako ne svi, a ono barem, je li koji da za to ne zna? A još bi nas više zadužila, kad bi nam javila: je li baš za to ne zna ni nijedan član uprave njezine stranke i to član toliko ugledan, da je bio u dva izbora njezinim kandidatom?

Na odgovor čekamo. A trajalo i duže savjetujemo „Slobodi“, da se dobro priupita kod upravitelja svoje stranke i uglednih njezinih kandidata.

Kako rečeno, čekamo.

Za papin jubilej. U nedjelju dne 22. o. mj. prigodom jubileja 50. godišnjice misništva Nj. Sv. Otca Pape Pia X. bit će u stolnoj Bazilici u 10 i pō sati pontifikalna misa, preko koje udarat će orkestar. Isto će slediti i na 21. o. mj. na blagdan Gospe od zdravlja.

Vjenčanja. U subotu vjenčao se g. Vice Šupuk s gospodjicom Hinkom Ferari. Sutra se vjenčaje veleuč. g. Dr. Ergo Bogić s gospodjicom Maricom Vučić i gosp. Petar Karstulović iz Škripa na Braču sa gospodjicom Rezikom Rakamarić. Svim ovim sretnim mladim parovima naša najsrdnjacija čestitanja!

Još uvijek traju tužbe građanstva, osobito trgovaca na zakašnjenje pošta u Šibeniku, a trajać će sve dotle, dok se god i na poštarskom uredu u Šibeniku ne poviši broj činovičkog osoblja, a onda absolutno i broj knjigonoša. Koliko je ovih dana, to je premalo i nije moguće da poslu odole.

Šibenska Glazba“ odsvirala je i u nedjelju pred podne na obali upravnog birani program koncerta. Evala našim glazbarima!

Svećani otvor u organizirane mješovite škole u Crnici obavljen je jutros va živo saučeeće zanimnog pučanstva.

Može li se tako? Po gradu našim raznim mjestima prolaznik je od preključer na pntesadi da čuje, kako se mnogi i mnoge tuže na način, kojim neki nepoznanci prodavaju raznu robu sad ovdje sad ondje, osobito pak na obali kraj „Hotela de la Ville“. Po onome što se čuje, to je nije trgovina, na koju ima svak pravo, to je prosta varancija, nasamarivanje, u jednu rieč: zloporaba. Onako se ne tjera poštena trgovina, pa se uprav čudimo kako zanimane vlasti mogu još dalje dozvoljavati, da takovi dotepusi i sumnjivi trgovci zavaravaju naš sviet na njegovu štetu i na štetu naših domaćih trgovaca.

Kinematograf. Još danas program od ponedjeljka. Sutra promjena sa zanimivom predstavom utrke automobila. Predstava traje od 5 sati do 9.

Narodno gospodarstvo.

Podružnica Prve hrvatske štedionice u Sisku. Prva hrvatska štedionica otvorila je dne 9. o. mj. novu podružnicu u Sisku, te je ova podjedno po redu jedanaestna podružnica ovog našeg najvećeg i najstarijeg domaćeg zavoda, koji svojom mrežom podružnica obuhvaća skoro svako mjesto diljem naše domovine. Nova je podružnica preuzela veći dio posala Sisačke vjersijske banke, koja je na svojoj izvanrednoj glavnoj skupštini od 4. o. mj. zaključila likvidaciju, te je ujedno i počinom Austrougarske banke. Ova će se podružnica baviti svim bankovnim poslovima, koje obavlja i zavod u centrali, a upraviteljem joj je imenovan nadčinovnik Prve hrvatske štedionice gosp. Dušan Metiško, koji je i sam rođeni Siščanin.

Tvornica cementa u Podsjedu kod Zagreba. Radnje oko izgradnje ove u velikom stilu zasnovane tvornice napreduju vrlo brzo te će poduzeće već na proljeće odpočeti s industrijalnim radom. Ovo je u Hrvatskoj već druga velika tvornica cementa. Prva se nalazi u Beočinu, te zaposljuje oko 1000 ljudi.

Ljubljanska kreditna banka u Ljubljani, da udovolji želji svojih mušterija u Trstu, Gorici i Istri, te da olakoti poslovanje same središnjice i već postojećih podružnica u Splitu i Cjelovcu, otvorila je u Trstu podružnicu. Time se je broj slavenskih zavoda u Trstu i opet povećao, a mi novoj podružnici želimo najbolji uspjeh i najtoplije ju preporučamo.

Rad oko obnove vinograda u Dalmaciji i u drugim pokrajinama.

Po podatcima brojenja posadenih američanskih loza sa strane vinogradarskih organa c. k. namjestništva razabiremo da se je u razdoblju od 1902. do god. 1908. posadilo u šibenskom političkom kotaru 10,135,376 američanskih loza i to:

- a) u obćini Vodličkoj 1,920,789
- b) " Zlariškoj 281,378
- c) " Skradinskoj 1,402,838
- d) " Tješnanskoj 2,424,382
- e) " Šibenskoj 4,096,989

Ukupno 10,135,376

Po raznim odcimcima posadeno je:

Obćina Zlarin:

- 1. Zlarin 56,196
- 2. Prvić Šepurine 74,476
- 3. " Luka 49,072
- 4. Žirje 68,564
- 5. Kaprije 33,070

Svega 281,378

Obćina Skradin:

- 1. Varivode 66,786

- 2. Brbir 938,69
- 3. Piramatovci 57,595
- 4. Krkovići 17,997
- 5. Ladjevci 20,782
- 6. Civarve 18,608
- 7. Medjere 14,274
- 8. Ždrapanj 32,580
- 9. Vaćane 46,520
- 10. Gorice 12,325
- 11. Kakanj 16,699
- 12. Smrdelje 37,769
- 13. Rupe 152,902
- 14. Plastovo 82,034
- 15. Dubravica 80,822
- 16. Velika glava 43,883
- 17. Velim 117,457
- 18. Čista mala 41,146
- 19. " velika 82,973
- 20. Sonkovići 102,445
- 21. Graćac 37,303
- 22. Bičine 79,389
- 23. Prukljan 19,324
- 24. Bratiškovići 60,016
- 25. Gaćeze 64,171

Ukupno 2,424,382

Obćina Tiesno:

- 1. Murter 197,845
- 2. Zlosela 722,017
- 3. Jezera 65,141
- 4. Tiesno 740,989
- 5. Betina 134,739
- 6. Tribunj 563,651

Ukupno 2,424,382

Obćina Šibenik:

Redni broj	Odlomak	G o d i n a						Ukupno	
		1902.	1903.	1904.	1905.	1906.	1907.		1908.
1.	Primošten	—	—	2660	22458	37968	71829	236741	371646
2.	Rogoznica	—	—	—	4473	1392	8915	27350	42130
3.	Grebaštica	—	—	—	1237	2108	6630	7869	17844
4.	Mravnice	—	—	—	—	—	380	1960	2840
5.	Boraja	—	—	—	—	1004	6880	28144	36028
6.	Vrpolje-Dabar	—	—	2860	12044	8813	21497	52344	97558
7.	Perković-Slivno	—	—	6500	—	330	6402	36160	49392
8.	Zaton	42604	78772	138647	184154	89074	93319	143083	769653
9.	Rasline	—	6274	29052	22843	33248	31626	32648	155691
10.	Konjevrate	—	—	403	1213	6526	20667	30212	59021
11.	Lozovac	—	—	—	—	1000	5861	12037	18898
12.	Bilice-Vrulje	—	—	500	4800	35460	58650	110126	209536
13.	Srima	—	10497	2782	30689	40289	66075	88832	239164
14.	Vranik	—	—	—	16150	27585	33666	38909	116310
15.	Jadrtovac	7147	7754	23022	48930	65898	39964	96641	288356
16.	Mandalina	—	—	22492	20146	21364	44765	52151	160918
17.	Crnica	—	—	5620	49108	41787	59539	53733	290787
18.	Dubrava	2007	9928	17913	34087	30153	63278	106250	263616
19.	Daniilo Kraljević	—	—	4503	3758	13974	14283	57754	94274
20.	Daniilo Biranj	—	—	4273	5869	13992	34379	70761	128584
21.	Krapanj	2286	—	—	4455	16748	60506	21026	105021
22.	Donje polje	—	3305	22796	53150	62649	64689	114732	321321
23.	Zablaće	—	—	8510	17247	27862	32192	53622	139433
24.	Gorica	—	—	1246	3818	31035	71680	92691	200470
Ukupno		54044	116530	293779	540619	609659	916672	1565686	4096989

Pribrojimo li k tomu još 563,079 komada američanskih loza zasadenih u političkome kotaru Kninskom, to se je u području šibenskog vinogradarskog nadzorništva posadilo 10,698,455 američanica, (t. j. 10,135,376 + 563,079).

Nije nam poznato koliko se je posadilo američanica u području zadarskog vinogradarskog nadzorništva, nu mislimo da ne ćemo mnogo pogriješiti, ako odredimo broj tamo posadenih loza na približno 15 milijuna. U splitskom vinogradarskome okružju posadeno je tu i tamo tek par tisuća, te s toga broj ukupno novo posadenih američanica u Dalmaciji dosiđe do 26 milijuna.

I ako nam na prvi pogled ovaj na oko ogromni broj imponuje, moramo ipak iskreno priznati, da bi taj broj morao biti mnogo veći, da se je kod nas radilo većom energijom, da se nije puštao taj po narodnu ekspanziju toli važan rad samo vladi da ga izvede, dok su mnoge obćine, a i zemaljski odbor većim dielom prekrivenih ruka nehajno gledali, kako vlada s jedne strane iz pomanjkanja nuždih sredstava, a s druge strane iz pomanjkanja prave volje, pa i manjkavog poticaja zanimanih faktora (biva zemaljskog odbora i obćina) mlitavo i sporo izvajda djelo, koje je trebalo brzo i izdašno izvoditi.

Da ovo nisu nabacene fraze, već zgovna istina, donasmo vrednim čitateljima „Hrvatske Rieči“ samo djelomični pregled na ogromnoj bazi izvedenog rada oko obnove vinograda uništenih od filoksera u Doljnoj Austriji i Štajerskoj, a iz tog pregleda moći će se svaki osvježiti, koliko se može učiniti dobra narodu, kad zemaljski odbor i obćine prednjače u uztrajnom radu i kakovi se uspjesi postizavaju ovakovim složenim radom.

U Doljnoj Austriji, koja sa okruglo 40.000 hektara zemljišta vinogradarstvu namijenjena površine zaprema tek treće mjesto iza Dalmacije, posadilo se je u samih 5 godina, biva od godine 1904. do 1908. t. j. u vrijeme, kad se tamo utjecajem zauzetog zemaljskog odbora počelo baš ozbiljno raditi oko obnove vinograda, oko 22 hiljade hektara zemlje američanskom lozom i to:

godine 1904. hektara	2555
" 1905. "	3296
" 1906. "	4250
" 1907. "	5404
" 1908. "	6445
Ukupno hektara	21,950

Kroz isto razdoblje priredilo se je u državnim, zemaljskim, obćinskim i društvenim razsadnicama oko 109,400,000 komada gotovih t. j. navnutih loza i to:

god. 1904. 11.—	milijuna
" 1905. 178 "	"
" 1906. 245 "	"
" 1907. 23 — "	"
" 1908. 33-1 "	"
Ukupno	109,4 milijuna.

Doljna Austrija obiluje osim toga velikim brojem državnih, pokrajinskih i obćinskih matičnjaka, među kojima samo u matičnjacima u Dornau, Leobensdorfu i Kotingenbrunnu imade 156.555 panja, koji se goje u svrhu dobave američanskih podloga. Uz ova tri matičnjaka, koja su jedan blizu drugoga, imade i razsadnik za gotovo navrnutu lozu, u kojemu se ovog proljeća zasadilo 1,065.295 komada stratificiranih loza.

A sada da još vidimo što i koliko se toga uradilo u pogledu obnove vinograda u Štajerskoj,

koja sa površinom od okruglih 30—35.000 hektara kulturi vinove loze određenom, zaprema iza naše Dalmacije četvrto mjesto.

Tamošnji vlad zajedno sa zemaljskim odborom podiela je ovog proljeća izučnim vinogradarima besplatno 800.000 američanskih podloga (ključica), k tome potrebit alat za navrćanje i nuždnu količuku plenk domaćih loza za navrćanje. Gotove i navrnutne loze uzimat će vlada i zemaljski odbor od njih ove jeseni uz naknadu od 11 para po komadu, a ove će loze poradieliti besplatno siromašnijim vinogradarima, dočim će imućniji morati za te loze platiti nekju malu odštetu.

Iz sdruženih državnih i zemaljskih matičnjaka i razsadnika bi podieljeno u Štajerskoj prošlog proljeća 1,788.000 ključica i 450.000 žilavica i još k tomu (Čajte) 720.000 gotovih navrnutih loza l. vrsti, i to od ovih zadnjih 134.000 komada besplatno.

Ovog proljeća (1908.) posadilo se je u tim sdruženim državnim i zemaljskim razsadnicama malen, ali okrugli broj od 3,200.000 navrtaka (stratificiranih loza) i 1,700.000 ključica, koje će se ove godine u jeseni dieliti.

U obćinskim, društvenim i privatnim razsadnicama pak zasadilo se je ovog proljeća tamo oko 4 milijuna stratificiranih loza.

Ovo su za nas tako ogromni brojevi, da nas gotovo vrtoglavica spopada, kad pomislimo na kukavni i sićušni rad u tom smjeru izveden kod nas, u zemlji tako eminentno vinogradarskoj.

Par tisuća žilavica i njekoličak hiljada ključica to je sva, čim će se moći naš težak pohvaliti, da je ove godine za svoje krvave novce bio obdaren.

Kroz vrijeme odkada se je počelo u spomenutim zemljama ozbiljno raditi oko regeneracije vinograda, podieljeno je tamo na milijune kruna bezkamatnih zajmova uz sve moguće pogodnosti, pa ipak tamošnji zemaljski odbori neprestano još traže od središnje vlade povišenje dotacija n spomenutu svrhu.

Dolazi nam na pamet ovom prigodom, da ozbiljno upitamo vladu, i u Zadru i n Beču da nam odgovori, kako su dospjele **obćane** hiljade bezkamatnih zajmova za ovu pokrajinu? Vrijeme bi već bilo da se i Dalmaciji u tom pogledu počne mjeriti istom mjerom, kako se mjeri i za ostale pokrajine. Sramota je za svakog građanina ako ne izkupi zadanu rieč, a kako bi se imalo krestiti neizkupljenje svečano zadane rieči jedne moderne države u XX. vieku i to u srcu civilizizovane Evrope.?

Mi smo se ovim predmetom već više puta u ovom listu pozabavili, a sada nam eto naš izvjestitelj podaje gotove, neobornive koje, frapantno podkrepiljuju svoje, što unaprijed rekosmo. Treba li boljeg dokaza, da se osvjeđoćimo, kako smo mi amo u Dalmaciji za Austriju deveti u plugu? Treba li boljeg dokaza, da smo ne samo politički, nego i gospodarstveno izrabljeni, ugnjetavani samo da se dade prednost superiornij njemačkoj rasi?

Mogao bi tkođog svaliti dobar dio odgovornosti na naš zemaljski odbor, ali kako da ovaj što poradi, kad vlada, koja raspolže sredstvima, ostaje gluha na vapaj celog našeg vinogradarskog svieta? U pitanju dieljenja bezkamatnih zajmova već smo jednom iztaknuli, kakvo je postojanje vlade. Izmisliše su se sve moguće po težke i formalnosti, izmudrila se odgovornost obćina, samo da se bezkamatni zajmovi ne daju Dalmaciji, a u stvari bilo je to, da se je dalmatińska vlada toliko za ovo pitanje postarala, da nije imala nikakve svote pri ruci, kad su joj morale već nadoći molbe za dieljenje tih zajmova. Da se izvuče iz škripca, razasalala je na obćine poznatu okružnicu, kojom je faktično onemogućila svaki pokušaj pitanja bezkamatnih zajmova sa strane naših vinogradara?!

Ovo je sve zgoľna istina, istina teška i okrutna, kad se zna kakovu krizu prevalluje Dalmaciji nšled filokserične zaraze, uslied bića, koji ju je zatekao odmah poslije kobne klauzule, kraj ovako grđne istine zar ne da je još grđnjia ironija ono pusto vladino obećanje milijuna za ekonomsko podizanje Dalmacije.

I još ima kod nas šllepaca, koji vjeruju, da će nam bit bolje, ako se sami ne zauzmemo za svoje dobrostanje?

Jedno je samo potrebito: raditi za naše političko oslobodjenje, da nam i ekonomski bude bolje i obratno, a za to treba da budemo ljudi, ljudi složni i prožeti ljubavlju samo za svoj narod, ljudi u njegovoj službi, a ne u službi tuđinjaca i tuđinskih upliva. To je ono, za što rad stranka prava.

Razne vesti.

Nadjen grob iztraživača Andreeja. Kako se iz Kopenhagena javlja, prionela se tamo vest, da se pronašao grob čuvenoga iztraživača sjevernoga stožera Andreeja. Danski pomorski ka-

petan Stern izvjestio je o tome, da je nek američki pomorski kapetan pripoviedao, kako je nedavna poduzeo izlet na Labrador i tamo kod rta Nugora našao na pristopi grob s križem i napisom: Andree. U grobu se nalazila lješina muškarca, a uza nj škrinja, puna raznih spisa, iz kojih će se nesumnjivo ustanoviti identičnost mrtvoga tiela.

Dar ruskog cara kralju Franji Josipu. Car Nikola darovat će kralju Franji Josipu prigodom njegova jubileja više primjeraka novih ruskih uniforma. Kako je poznato, naš je kralj vlastnik ruske 35. dragunske regimente Bjelograd i Keksholmške grenadirske regimente. Ove će darove donieti ruski vojni atache Marčenko, koji će primljen u Hofburgu u posebnu audienciju.

Broj Slavena na koncu g. 1906. Poznati ruski historičar profesor kijevskog sveučilišta T. D. Florinski u svojoj knjizi „Slovensko plemo“ iznosi, koliko je broj Slavena. Po njemu ima: Rusa 102.820.000, Poljaka 19.200, Srba i Hrvata 9.135.000, Čeha 7.287.000, Bugara 5.440.000, Slovaka 2.671.000, Slovenaca 1.474.000, Kašuba 366.000, Lužičkih Srba 157.000. Svega 148.511.000. A prije 80 godina po Safarikovu računu bilo ih je tek preko 55.000.000.

Jubilej duhana. Ove se godine navršuju baš 350 godina, od kada je prvi iz Amerike donio u Evropu duhan Španjolac Kongsolav Fernandez. Iz početka se uporaba duhana slabo širila, ali danas tako razgranila, da ga neke države troše na milijune.

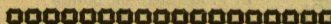
Konferenca radi itinerara. U četvrtak i petak bila je kod pomorske vlade u Trstu konferenca radi novog parobrodarskog itinerara. Predsjedao je predsjednik pom. vlade Delež, a drisustvovali su reprezentanti vlade, pošte, željeznica, parobrodarskih društava.

Za one koji misle seliti. Neki I. Estuqual došao je po nalogu saveza posjednika države Louisijane u Evropu, da u Austriji kupi radnike. On je u Galiciji i Bukovini došao u dodir s različitim agentima. Skoro će se pojaviti i u južnoj Austriji. On pripovjeda kako louisijanski posjednici trebaju nekoliko tisuća radnika za svoje nasade pamuka i sladora. Nego ovi radnici bit će zaposleni samo dok traje žetva, i dobitat će na dan samo 1 dolar do 1 dolar i 25 centa — to je od prilike 3 krunce. Ova nadnica nije zaista masna, ako se pomisli na skupocđu što vlada u Americi. Postije žetve ne će zaslužiti više od 80 do 85 centa na dan — ali tim nije u onim krajevima moguće živjeti. Na žalost mnogi se radnik u Austriji dao nagovoriti da se izseli u Louisijanu; ti nevoljnici sad su se povratili svojim kućama, da ih je žalost gledati. Neka dakle i naša čeljad pazi i neka se ne da nagovarati od bezdušnih posrednika. — O prilikama izseljenika u glavnom gradu brazilske konfederacije Rio de Janeiro i u nekim brazilskim gradovima stigle su ove vestii:

U Rio de Janeiro broj razpoloživih radnika već sada premašuje potrebu i ovo će se stanje u godini 1909. pogoršati. Vlada oskudica stanova za radnike, te su zato najmovine skupe. Povišili su se preze i patrošarina; porasle su cijene živežu. Da se može izdržati, mora pojedini radnik već porodice dobitati najmanje 3 Milreisa t. j. po prilici 4-50 kruna na dan. On mora po zemaljskom običaju živjeti nadasve o sušenom mesu i bobu. Ako je oženjen te ima i djece, nagradom od 3 Milreisa ne može da živi. Nepovoljne prilike stana i hrane vrlo rgjavo utječu na zdravstvene prilike radnika. U državama Rio de Janeiro i Minas Geraes i drugdje nije nikakva potreba stranih radnika, a nagrade su tako nizke, da samo urognjenici mogu od njih živjeti. Ovo vriedi osobito za nadnice u zlatnim i manganskim rudnicima Minas Geraes-a, kao i u poljodjelskim predućecima u ovoj državi. Take su prilike i u državama Goyaz i Matto Grosso. U obće poljodjelski je razvitak svih država još neznanat, te nema dovoljne zaštite osobama i vlastištstvu. Zato i mi odvrćamo naše ljude da ne sele u Brazilske države, jer loše nadnice i loša hrana, i u obće sve su onamošnje prilike takve, da se zseljenik prije ili poslije mora pokajati.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)

Vlastnik, izdavalac i odgovorni urednik Josip Drezga.

Olumuckog sira

svake vrsti, samo izvrsnog također sira delikatesnog poštom franksno odprema poučezem K 3-80 Tvrđka Frt. Vyvlčka — Olomuc — Moravska. Tražimo zastupatelje provizijsom.

PODRUŽNICA HRVATSKE VJERESIJSKE BANKE - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u konto korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice, financira trgovačke poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednima. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

Dionička glavnica K. 1.000.000

Pričuvena zaklada 100.000
Centralna Dubrovnik - - - - -
- - Podružnica u Splitu i Zadru.
Priskrbuje zajmove uz amortizaciju kotarima, općinama, i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razretinice, založnice, srečke, valute, kupone. Prodaja srečaka na obročno odplaćivanje. Osjeganje proti gubitku kod ždriebanja. Revizija srečaka i vrijednostnih papira besplatno. Unovčenje kupura bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje itd. uz najkulantnije uvjete.

Veliko skladište

Gotovih odijela

za gospodu.

Častim se upozorit P. N. Obćinstvo, da sam pred malo dana dobio veliku količicu finih odijela za gospodu, sasvim ukusno skrojjenih i od najfinijih vunenih tkanina, koja mogu prodavati uz tako nizke cijene, da se ne bojim nikakove utakmice.

Prema tome tko želi imati jedno fino, a uz to i jeftino odijelo, neka se meni obrati, te jamčim, da će svak ostati potpuno zadovoljan.

Sa štovanjem
Pio Terzanović.

JADRANSKA BANKA U TRSTU

Bankovne prostorije u ulici Cassa di risparmio, Br. 5.
..... Vlastita zgrada.

Obavlja sve bankovne i mjenične poslove: eskomptuje mjenice, daje predujmove na vrijednostne papire, kao i na robu ležeću u javnim skladištima.

Kupuje i prodaje vrijednostne papire, svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te banknote i unovčuje kupovne i izdriebane papire, uz najpovoljnije uvjete.

Izdaje doznake na sva glavija tržišta monarhije i inozemstva, te otvara vjerestje uz izprave (dokumnte) ukrcavanja.

Prima novac na štedioničke knjižice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsavjestnije uz vrlo umjerene uvjete.

Posreduje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najniže uvjete.

Restauracija „Sidru“

prvog reda
ŠIBENIK, ulica sv. Ivana, ŠIBENIK

Čast mi je obznaniti cijeneno občinstvo, da se u mojem lokalu toče izabrana vina, kao: dalmatinsko, istriansko, bielo, desert, refesco i t. d., te dobro poznato pivo Sarajevsko. --- Kuhinja je domaća prve vrsti, koja je obiskrbljena u svako doba toplim i mrzlim jelom. --- Cijene sasvim umjerene. --- Preporučuje se večestovanjem
Strika Anton.

PRVO SKLADIŠTE

OBUČA ZA GOSPODJE, GOSPODU I DJECU

C. CHIABOV

Šibenik, Plokata na vrh glavne ulice. blizu kazališta.

Velika zaliha raznovrstne kože, kože za podplate, gotove gornje dijelove crevalja i ostale predmete zasjecajuće u postolarsku radnju. Postole za kupelji, kao što i masti svih boja za svjetlanje istih, koje se može naći samo novom dućanu.

Cijene vrlo umjerene, koje se ne boje utakmice.

Restauracija „Sidru“

prvog reda
ŠIBENIK, ulica sv. Ivana, ŠIBENIK

ŠIRITE
- „HRVATSKU RIEČ“!

Hrvatska Tiskara

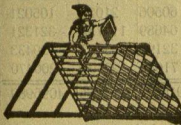
ŠIBENIK.

Izrađuje svakovrstne radnje, kao: Knjige i brošure, sve vrsti tiskanica za občinske, župne i druge urede, seoske blagajne, odvjetnike, trgovce itd. te moderne posjetnice, zaručne i vjenčane objave, pozive na zabavu, plesne redove itd. Drži u zalihi sve vrsti občinskih, župnih i drugih raznih tiskanica.

Solidna izradba. Umjerene cijene.

Naručbe obavljaju se brzo i točno po zahtjevu.

VJEČNI KROV „DINARKA“

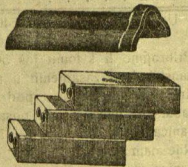
Josip Lovrić pok. Nikole

KNIN.

PRVA

DALMATINSKA TVORNICA

CIMENT-PLOČA, CRIEPA, CIGLE, STUPOVA OD ARMIRANOG BETONA ZA OGRADE I VINOGRAD, KAO ŠTO I SVIH OSTALIH PROIZVODA OD CEMENTA, BETONA I ARMIRANOG BETONA

CROATIA

OSIGURAVAJUĆA ZADRUGA U ZAGREBU.
UTEMELJENA GODINE 1884.

CENTRALA: Zagreb, Zrinjski trg, Berislavićeva ulica br. 2.
PODRUŽNICE I GLAVNA ZASTUPSTVA: Osijek, Sarajevo, Spljet i Trst.

Ova zadruga stoji pod okriljem i nadzorom občine slobodnog i kr. glavnoga grada Zagreba, te prima uz povoljne uvjete sljedeće vrsti osiguranja:

I. Na ljudski život:

- a) osiguranja glavica za slučaj doživljaja i smrti;
- b) osiguranje miraza;
- c) osiguranja životnih renta.

2. Osiguranja mirovina, nemoćnina, udovnina i odgojnina sa i bez liečničke pregledbe.

3. Pučka osiguranja na male glavice bez liečničke pregledbe.

II. Protiv štete od požara:

1. Osiguranja zadruga (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica).
2. Osiguranja pokretnina (pokućstva, dućanske robe, gospodarskih strojeva, blaga i t. d.).
3. Osiguranja poljskih plodina (žita, siena i t. d.).

III. Osiguranja staklenih ploča protiv razlupanja.

Zadruga imovina u svim odjelima iznosi: K 1.410.816.28
Od toga jamčevne zaklade: K 1.000.000.00
Godišnji prihod premije s pristobama preko: K 820.000.00
Izplaćene odštete: K 2.619.582.36

Jedini je domaći osiguravajući zavod!

Jedini je domaći osiguravajući zavod!

Za Dalmacijom pobliže obavijesti daje: Glavno Povjereništvo i Nadzorništvo „Croatia“ u Spljetu. Poslovnica u Spljetu, ulica Do Sud br. 356.

PUTNICI PRIMAJU SE UZ POVOLJNE UVJETE.

Banca Commerciale Triestina

prima:

Uložke u krunam uz uložničke Listove:
sa odkazom od 5 dana uz 2 1/2 %
" " " 15 " " 3 %
" " " 30 " " 4 1/4 %

Uložke u zlatnim Napoleonima ili u engl. funtim.

(šterlinam) uz uložničke Listove:
sa odkazom od 15 dana uz 2 1/2 %
" " " 30 " " 2 1/2 %
" " " 3 mjes. " 3 %

NB. Za uložne listove sada u toku, nov kamatnik ulazi u krieposti 15.og Novembra i 10.og Decembra o. g.; izdaje blagajničke doznacnice na donosioca sa škadencom od 1 mjeseca uz kamatnjak od 1 1/2 %.

Banko-Ziro i Tekuci račun. Valuta od dana uložnja, uz kamatnjak koji će se ustanoviti; obavlja inkasso mjesnih računa, mjenica glasićih na Trst, Beč, Budimpeštu, Prag i druge glavne gradove Monarhije, te plaća domicile svojih korentista bez ikakvog troška.

Izdaje uložne knjižice na štednju uz dobit od 3 1/2 %.

Otvora tekuće račune u raznim vrijednotama. Inkassi: Obavlja utjerivanje mjenica na sva mjesta Inostranstva, odrezaka i izdriebanih vrijednostnih papira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim korentistima doznacnice na Beč, Aussig, Bielitz, Brno, Budimpeštu, Carlsbad, Cervignano, Cormons, Cernovicu, Eger, Rieku, Friedek, Gablonz, Goricu, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavov, Linz, Olomuc, Pilsen, Polu, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Selnograd (Salzburg), palit, Peplitz, Troppau, Wamsdorf, Bučko-Novonjesto i druge gradove Monarhije bez ikakvog troška, a na Inozemstvo po najboljem dnevnom tečaju.

Izdaje Kreditne listove na sva mjesta Monarhije i Inozemstva.

Bavi se kupnjom uz tovarne dokumente u Novi Jork, London, Pariz, Hamburg, itd. itd. uz umjereni kamatnjak.

Daje predujme na vrijednostne papire, robu, warrants i tovarne dokumente uz uvjete, koje će se ustanoviti.

Daje jamčevinu za carine skladišta Kontirinja (Contrirungs-Lager).

Preuzimlje u pohranu i upravljanje: U sobi sigurnosti, koja pruža najveću garanciju proti kojoj mu drago pogibeljji provale i vatre i kojoj je posvećen osobiti nadzor sa strane bankovnih organa, primaju se u pohranu vrijednostni papiri, zlato, srebro i dragocjenosti, uz povoljne uvjete, te se na zahtjev preuzima i upravljanje istih.

Osjeganje vrijednote proti gubitcima ždriebanja
Banca Commerciale Triestina.